

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн
Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний
өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж батлав.

**УВС АЙМГИЙН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шударга үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлогт харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

**БАРУУНТУРУУН СУМЫН
МАХН-ЫН "ЗУУТ"**

Увс аймаг

Утас:

99546012

Э-шуудан:

2020-06-22 № 60

танай

-ны №

-т

**БАРУУНТУРУУН СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД**

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д "Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . .сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ" гэж заасан тул "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

Д.БОЛД

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн
Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний
УВС АЙМГИЙН ХУРАЛДААНААР ХЭЛЭЛЦЭЖ БАТЛАВ.

УВС АЙМГИЙН БАРУУНТУРУУН СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шударга үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлог харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

**БӨХМӨРӨН СУМЫН
МАХН-ЫН "ЗУУТ"**

Увс аймаг

Утас: 94702224

Э-шуудан:

2020-06-22 № 60

танай -ны № -т

**БӨХМӨРӨН СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД**

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д "Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . .сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ" гэж заасан тул "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ЫН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРӨӨ ХАВСАРГАВ.

ДАРГА

У.ЛУВСАНЖАМЦ

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж батлав.

**УВС АЙМГИЙН БӨХМӨРӨН СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шударга үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлогт харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

**ДАВСТ СУМЫН
МАХН-ЫН "ЗУУТ"**

Увс аймаг

Утас: 88456006

Э-шуудан:

2020-06-22 № 60

танай -ны № -т

**ДАВСТ СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД**

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д "Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . . сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ" гэж заасан тул "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

Н.ХАШХҮҮ

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн
Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний
өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж батлав.

**УВС АЙМГИЙН ДАВСТ СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шударга үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлогт харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

**ЗАВХАН СУМЫН
МАХН-ЫН "ЗУУТ"**

Увс аймаг

Утас: 80709795, 88318400

Э-шуудан:

2020-06-22 № 60

танай -ны № -т

**ЗАВХАН СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД**

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д "Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . . сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ" гэж заасан тул "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

М.ЦЭЦЭГМАА

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн
Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний
өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж батлав.

**УВС АЙМГИЙН ЗАВХАН СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шудрага үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлог харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

**ЗҮҮНГОВЬ СУМЫН
МАХН-ЫН "ЗУУТ"**

Увс аймаг

Утас: 99419131

Э-шуудан:

2020-06-22 № 60

танай -ны № -т

**ЗҮҮНГОВЬ СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД**

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д "Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . .сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ" гэж заасан тул "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

Б.Далай

Б.ДАЛАЙ

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн
Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний
өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж батлав.

**УВС АЙМГИЙН ЗҮҮНГОВЬ СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шудрага үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлогт харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад "Цагаан алт" болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- "Эрүүл зөв амьдрал", "Зөв хүнс" хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд "Багш", "Эмч" сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

**ЗҮҮНХАНГАЙ СУМЫН
МАХН-ЫН “ЗУУТ”**

Увс аймаг

Утас: 98218969

Э-шуудан:

2020-06-22 № 60

танай _____ -ны № _____ -т

**ЗҮҮНХАНГАЙ СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД**

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч “Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль”-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д “Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . . сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ” гэж заасан тул “Мөрийн хөтөлбөр”-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын “МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР”-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

ДАРГА

П.Пүрэвсүрэн

П.ПҮРЭВСҮРЭН

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн
Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний
өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж батлав.

**УВС АЙМГИЙН ЗҮҮНХАНГАЙ СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шударга үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлог харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

**МАЛЧИН СУМЫН
МАХН-ЫН "ЗУУТ"**

Увс аймаг

Утас: 98192596

Э-шуудан:

2020-06-22 № 60

танай -ны № -т

**МАЛЧИН СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД**

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д "Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . . сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ" гэж заасан тул "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

ДАРГА

Х.БУЯН

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн
Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний
өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж батлав.

**УВС АЙМГИЙН МАЛЧИН СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шударга үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлогт харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

**НАРАНБУЛАГ СУМЫН
МАХН-ЫН "ЗУУТ"**

Увс аймаг

Утас: 99167337

Э-шуудан:

2020-06-22 № 60

танай _____ -ны № _____ -т

**НАРАНБУЛАГ СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД**

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д "Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . . сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ" гэж заасан тул "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

Ю.БАЯРАА

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн
Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний
өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж батлав.

**УВС АЙМГИЙН НАРАНБУЛАГ СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шударга үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлог харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

**ӨЛГИЙ СУМЫН
МАХН-ЫН “ЗУУТ”**

Увс аймаг

Утас: 86763303

Э-шуудан:

2020-06-22 № 60

танай _____ -ны № _____ -т

**ӨЛГИЙ СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД**

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч “Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль”-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д “Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . . сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ” гэж заасан тул “Мөрийн хөтөлбөр”-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын “МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР”-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

Р. Гомбосүрэн

Р.ГОМБОСҮРЭН

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн
Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний
өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж батлав.

**УВС АЙМГИЙН ӨЛГИЙ СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шударга үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлогт харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

ӨМНӨГОВЬ СУМЫН МАХН-ЫН "ЗУУТ"

Увс аймаг

Утас:.....

Э-шуудан:.....

№

танай _____ -ны № _____ -т

ӨМНӨГОВЬ СУМЫН СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д "Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . .сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ" гэж заасан тул "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

ДАРГА

Ш.Лхагважав

Ш.ЛХАГВАЖАВ

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн
Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний
өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж батлав.

**УВС АЙМГИЙН ӨМНӨГОВЬ СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шудрага үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлогт харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

**ӨНДӨРХАНГАЙ СУМЫН
МАХН-ЫН “ЗУУТ”**

Увс аймаг

Утас: 91270466

Э-шуудан: _____

2020-06-22 № 60

танай _____ -ны № _____ -т

**ӨНДӨРХАНГАЙ СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД**

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч “Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль”-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д “Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . . сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ” гэж заасан тул “Мөрийн хөтөлбөр”-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын “МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР”-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

ДАРГА

Х.Баасанжаргал Х.БААСАНЖАРГАЛ

**УВС АЙМГИЙН ӨНДӨРХАНГАЙ СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шударга үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлогт харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

**САГИЛ СУМЫН
МАХН-ЫН "ЗУУТ"**

Увс аймаг
Утас: 99459966

Э-шуудан: _____

2020-06-22 № 60
танай _____-ны № _____-т

**САГИЛ СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД**

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д "Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . . сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ" гэж заасан тул "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

ДАРГА Р.ДОЛГОРСҮРЭН

**УВС АЙМГИЙН САГИЛ СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шудрага үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлог харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

**ТАРИАЛАН СУМЫН
МАХН-ЫН “ЗУУТ”**

Увс аймаг

Утас: 94508222

Э-шуудан:

2020-06-22 № 60

танай -ны № -т

**ТАРИАЛАН СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД**

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч “Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль”-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д “Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . . сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ” гэж заасан тул “Мөрийн хөтөлбөр”-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын “МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР”-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

ДАРГА

П.МЯГМАРСҮРЭН

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн
Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний
өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж батлав.

**УВС АЙМГИЙН ТАРИАЛАН СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шудрага үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлогт харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

**ТҮРГЭН СУМЫН
МАХН-ЫН "ЗУУТ"**

Увс аймаг

Утас:

99459966

Э-шуудан:

2020-06-22 № 60

танай

-ны №

-т

**ТҮРГЭН СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД**

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д "Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . . сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ" гэж заасан тул "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

ДАРГА

Ж.БУД

**УВС АЙМГИЙН ТҮРГЭН СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шударга үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлогт харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

**ТЭС СУМЫН
МАХН-ЫН "ЗУУТ"**

Увс аймаг

Утас: 99454513

Э-шуудан:

2020-06-22 № 60

танай -ны № -т

**ТЭС СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД**

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д "Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . . сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ" гэж заасан тул "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

ДАРГА

no. Gandyist

Ж.ГАНХУЯГ

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж батлав.

**УВС АЙМГИЙН ТЭС СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шударга үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлогт харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн
Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний
өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж батлав.

УВС АЙМГИЙН ХОВД СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шударга үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлогт харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

**ХЯРГАС СУМЫН
МАХН-ЫН "ЗУУТ"**

Увс аймаг
Утас: 85335558

Э-шуудан:

2020-06-22 № 60
танай _____ -ны № _____ -т

**ХЯРГАС СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД**

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д "Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . . сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ" гэж заасан тул "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

Д.ЦЭНГЭЛ

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн
Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний
өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж батлав.

**УВС АЙМГИЙН ХЯРГАС СУМЫН
ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шудрага үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлогт харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

ЦАГААНХАЙРХАН СУМЫН
МАХН-ЫН "ЗУУТ"

Увс аймаг

Утас: 99122817

Э-шуудан:

2020-06-22 № 60
танай -ны № -т

ЦАГААНХАЙРХАН СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д "Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . . сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ" гэж заасан тул "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

Н.ЦЭРМАА

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн
Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний
өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж батлав.

УВС АЙМГИЙН ЦАГААНХАЙРХАН СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шударга үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлогт харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27

УЛААНГОМ СУМЫН
МАХН-ЫН "ЗУУТ"

Увс аймаг

Утас:

95852812

Э-шуудан:

2020-06-22

№ 60

танай

-ны №

-т

УЛААНГОМ СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРОООНД

Мөрийн хөтөлбөр хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны ээлжит Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, түүнчлэн Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь ч батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад цаашдаа тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д "Нам, эвсэл нь орон нутгийн Хурлын ээлжит сонгуулийн жилийн 06 дугаар сарын 25-ны өдрөөс өмнө, . . . сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө дүгнэлт гаргуулахаар төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагад хүргүүлнэ" гэж заасан тул "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулан хүргүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа, УИХ-ын 2020 оны ээлжит Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөнд нийцүүлэн аймгийн болон сумын онцлогоор баяжуулан хэрэгжүүлэх болно.

МАХН-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө хавсаргав.

ДАРГА

Х.БАТХҮҮ

Аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Намын "ТҮМТ"-ийн
Зөвлөлийн 2020 оны 06 дүгээр сарын 19-ний
өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэж батлав.

УВС АЙМГИЙН УЛААНГОМ СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн дүн гараагүй, Шинэ Их Хурал буюу хууль тогтоох байгууллага бүрдээгүй, Шинэ Засгийн Газар байгуулагдаж ирэх 4 жилд хэрэгжүүлэх Мөрийн хөтөлбөр нь батлагдаагүй байгаа нөхцөлд Аймаг, Суманд хийж хэрэгжүүлэх ажлын хөтөлбөрийг боловсруулна гэдэг нь нилээд төвөгтэй агаад тэр хэвээр нь хэрэгжүүлнэ гэхэд эргэлзээтэй асуудал юм.

Хэдийгээр ийм боловч "Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль"-ийн 37 дугаар зүйлийн 37.6-д заасан хугацаанд нийцүүлэн "Мөрийн хөтөлбөр"-өө боловсруулав.

Энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулахдаа УИХ-ын Сонгуульд оролцохын тулд Төрийн Аудитын Дээд Байгууллагаар хянуулж дүгнэлт гаргуулж нэгэнт баталгаажуулсан, МАХН-ын "МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР"-т заасан зүйлийг иш үндэс болголоо.

Цаашдаа УИХ-ын ээлжит сонгуулийн дүнд шинээр бүрдэх УИХ, Засгийн Газрын Мөрийн Хөтөлбөр болон Аймаг, Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын баталсан Хөтөлбөр, Төсөв, Төлөвлөгөөний дагуу аймгийн болон сум сумын онцлогоор баяжуулж хэрэгжүүлэх нь дамжиггүй юм.

ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Увс аймгийн Монгол Ардын Хувьсгалт Нам нь нутгийн иргэдийнхээ ашиг, сонирхлыг удирдлага болгож, ардчилал, эрх чөлөөний үзэл санаанд тулгуурлан экологийн чиг баримжаатай үйлдвэрлэл-эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг бий болгон эрүүл аюулгүй орчинд элбэг хангалуун амьдрах боломжийг бүрдүүлэх, нутгийн захигааны байгууллага нь ард иргэддээ тэгш шударга үйлчилдэг, гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэг болгох явдлыг гол зорилгоо болгоно.

Дээрх зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Монгол хүн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг дээдлэж Өрх бүрт орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар жил бүр олон зуун өрхийг орон сууцаар хангах эрх зүйн болон санхүүгийн нөхцлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн аливаа арга хэмжээг дэмжиж ажиллах,
- Залуучуудаа төр засгийн зардлаар дээд боловсрол олгож, нарийн мэргэжил эзэмшүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Төрийн өмчийн эмнэлгээр үйлчлүүлсэн иргэний эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засгаас бүрэн хариуцдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг тууштай дэмжих,
- Иргэдээ ажлын байраар хангах, орлогын найдвартай эх үүсвэртэй болгох хөтөлбөрийг дэмжих,
- Иргэдийн авах цалин амьдралд нь хүрэлцэхүйц байх, ингэснээр хөдөлмөрийн хөлсөөрөө сайхан амьдрах боломжийг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжих,
- Ядууралд өртсөн иргэдээ “Хүрэлцэхүйц орлого”-той болгох, ядуурлыг бүрмөсөн арилгах,
- Төр засгийн бүх шатны байгууллагуудыг авлигаас ангид байлгах,

Орон нутгийн төр засгийн байгууллага, албан тушаалтнууд гаргасан алдаандаа хариуцлага хүлээдэггүй өнөөгийн гаж тогтолцоог халж Монгол хүнийг хамгаалдаг иргэддээ ээлтэй нутгийн захиргааны шинэ тогтолцоонд шилжинэ.

МАХН нь эх оронч үзэлтэй мянга мянган шударга иргэдээс ирүүлсэн байгаль экологи, улс төр, соёл, эдийн засаг болон нийгмийн хөгжлийн өнөөгийн дүр төрхийг дүгнэсэн, улс эх орныхоо хөгжлийг хурдасгах өргөн хүрээтэй санал санаачлагыг тууштай дэмжиж мөрийн хөтөлбөртөө тусган санал болгож байна.

НЭГ. ИРГЭН ТАНЫ АМЬДРАЛД:

Иргэн та нас, хүйс, шашин шүтлэг, намын харъяалал, угсаа гарал, оршин амьдарч буй газар, нийгмийн байр сууриас үл хамааран хүн бүр эрхэм мөн чанараа мэдрэн, айх аюулгүй, эрх чөлөөтэй Эрүүл орчинд амьдран сурч боловсрох эрхтэй. Үүнд:

- Төрийн болон хувийн хэвшлийн салбарт нас, хүйс, зүс царайгаар ялгаварлан гадуурхахыг таслан зогсоох,
- 0-2 насны хүүхдээ асарч байгаа эцэг эхчүүдэд “баталгаатай орлого”-ыг олгох бодлогыг тууштай дэмжих,
- Жирэмсэн эмэгтэйчүүд болон 3-5 насны хүүхэдтэй ажилчин, ажилтныг ажиллуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийг татварын бодлогоор дэмжих,
- “Монгол хүн-Оюунлаг иргэд” харилцааг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд бүр амьдралын түвшнээс үл хамааран цэцэрлэг, ЕБС,

мэргэжлийн болон Их дээд сургуульд суралцах тэгш боломжийг бүрдүүлэх,

- 0-5 настай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд зориулсан эрт дэмжлэгийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Иргэн бүр дэлхийн стандартад нийцсэн орчин үеийн дэвшилтэд тоног төхөөрөмж, технологи бүхий төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэн эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээний зардлыг төр засаг бүрэн хариуцдаг тогтолцоог бүрдүүлэхийг дэмжих,
- Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хүн бүрийн амьдралын эрүүл дадал болгох нөхцөл бололцоог нээхийн зэрэгцээ “ЭРҮҮЛ ЗӨВ АМЬДРАЛ”, “ЗӨВ ХҮНС” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг ажиллах зэрэг болно.

ХОЁР. ӨРХ, ГЭР БҮЛИЙН АМЬДРАЛД:

Монгол Улсын тулгуур баялаг нь “Монгол өрх” мөн тул аймгийн төвд амьдарч буй өрх гэр, залуу гэр бүлийг тохилог орон сууцаар хангах бодлогыг боловсруулан эрх бүхий байгууллагын дэмжлэг авч ажиллана. Үүнд:

- Бичил болон өрхийн бизнесийг дэмжих талаар аймгийн төвүүдэд зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх төв байгуулах, нас насны онцлогт харгалзсан тусгай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар явуулах бодлогыг хэрэгжүүлэх,

ГУРАВ. АЙМАГ, СУМЫН ХҮРЭЭНД:

- Агаарын болон хөрс, орчны бохирдлыг арилгах, дэд бүтцийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэн цэвэр агаар, эрүүл хөрс, ногоон байгууламж бүхий экологийн тэнцвэртэй орчныг бүрдүүлэх бодлогыг дэмжин ажиллах,
- Залуучуудад зориулсан гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, бизнес эрхлэгч залуучуудад зориулсан “Дундын оффис” сум бүрт байгуулан ажиллуулахыг дэмжих,
- Эмэгтэйчүүдийн эрхэлж буй бизнесийг дэмжих зорилготой “Эмэгтэйчүүдийн хөгжил” банк байгуулахыг дэмжих,
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эцэг эхчүүдэд зориулсан ажлын байр олноор бий болгохыг дэмжих,
- Ахмадуудыг төр засгийн байгууллагад сайн дурын зөвлөхөөр авч ажилуулж, ахмад мэргэжилтнүүдийг зохих урамшуулалтайгаар ажиллуулсан ААН-үүдийг татварын тогтолцоогоор урамшуулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан сувилал, сэргээн засах төвүүд байгуулахыг дэмжих,

- Аймаг, орон нутгийн ногоон орчин, гол ус бүхий орчинд иргэдийн оролцоотой байгальд ээлтэй эко аймаг, сум хөтөлбөр хэрэгжүүлэхийг дэмжих,
- Амьдрахад таатай эрүүл цэвэр, ногоон технологи бүхий хаягдалгүй орчинг иргэдийн оролцоотойгоор бүрдүүлэх,
- Аймаг, сумын төвүүдэд Төр хувийн хэвшлийн оролцоотой хүүхэд, залуучуудын хөгжих орчин нөхцлийг бүрдүүлсэн цэнгэлдэх хүрээлэн, клубууд, урлаг соёлын газрууд, судалгаа шинжилгээ, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа явуулах эрхийг аж ахуйн нэгжүүдэд олгох,
- Аймаг, сумын төвүүдэд хөдөө аж ахуйн гаралтай, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлэхэд чиглэсэн эрх зүйн орчин бүрдүүлэхийг дэмжин ажиллах,
- Хүнсний аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор мал аж ахуй, газар тариалангийн гаралтай эцсийн бүтээгдэхүүнийг экспортлон малчид, тариаланчид орлогоо нэмэгдүүлэхэд бодлогоор дэмжин ажиллах,
- Сумдад “Цагаан алт” болох ноосыг боловсруулах, жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих,
- Алслагдсан сумдын бэлчээрийг худаг усаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх,
- Орон нутгийн удирдлагын чадамжийг дээшлүүлэх, иргэдэд хууль эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх, боловсон хүчний асуудал, бүс нутгийн МСҮТ боловсон хүчний сургалт дадлагажилтыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх,
- Хүүхдийн цэцэрлэг, сургуулийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэн хүүхдэд ээлтэй ногоон орчин бүрдүүлэх бодлогыг дэмжиж хэрэгжүүлэх,
- “Эрүүл зөв амьдрал”, “Зөв хүнс” хөтөлбөрийг нэн тэргүүнд цэцэрлэг, сургууль, олон нийтийн үйлчилгээний газруудад хэрэгжүүлэх,
- Багш, эмч нарыг орон сууцжуулах, хөдөө орон нутагт ажиллах боловсон хүчнийг дэмжих, сургалтад хамруулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх зорилгоор аймаг, сумын засаг даргын дэргэд “Багш”, “Эмч” сан байгуулж ажиллуулах санаачлагыг дэмжих,
- Нийтийн үйлчилгээ болон зорчих тээврийн орчин нөхцөлийг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулж тэдэнд ээлтэй, хүртээмжтэй, саадгүй байх олон улсын стандартад нийцсэн арга хэмжээ авах,
- Сумдын иргэдийн мэдээлэл, харилцаа холбоог сайжруулна,
- Аймаг, сумын засаг даргыг иргэд шууд сонгодог тогтолцоог бий болгох бодлогыг тууштай дэмжих,

МОНГОЛ АРДЫН ХУВЬСГАЛТ НАМ

2020.07.27